

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ БЕЗПЕКИ
ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

**МАТЕРІАЛИ ДРУКУЮТЬСЯ
УКРАЇНСЬКОЮ, АНГЛІЙСЬКОЮ
ТА ПОЛЬСЬКОЮ МОВАМИ**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

*V Всеукраїнської
науково-практичної конференції
викладачів та фахівців-практиків*

**ОХОРОНА ПРАЦІ:
ОСВІТА І ПРАКТИКА**

*та
XV Всеукраїнської
науково-практичної конференції
курсантів, студентів, аспірантів та
ад'юнктів*

**ПРОБЛЕМИ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОХОРОНИ
ПРАЦІ**

Львів – 2025

Голова:	АЗЮКОВСЬКИЙ Олександр Олександрович – ректор Національного технічного університету "Дніпровська політехніка" (НТУ ДП), кандидат технічних наук, професор; БОНДАР Дмитро Володимирович – ректор Львівського державного університету безпеки життєдіяльності (ЛДУБЖД), генерал-майор служби цивільного захисту, кандидат наук з державного управління, доцент.
Заступники голови:	ДАШКОВСЬКА Олена Володимирівна – старший науковий співробітник відділу науково-методичного забезпечення підвищення якості освіти, Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України, кандидат хімічних наук, доцент; МАТВІЙЧУК Дмитро Лаврентійович – головний редактор науково-виробничого журналу «Охорона праці»; ПОПОВИЧ Василь Васильович – проректор ЛДУБЖД з наукової роботи, полковник служби цивільного захисту, доктор технічних наук, професор.
Члени організації:	БЄЛІКОВ Анатолій Серафимович – завідувач кафедри безпеки життєдіяльності ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури», доктор технічних наук, професор; БОГДАНОВА Ольга - к.т.н., голова правління Європейського співтовариства з охорони праці ESOSH, технічний експерт інституту гігієни та безпеки праці Tech IOSH (Великобританія), сертифікований експерт інституту здоров'я та безпеки праці CertIOSH (Велика Британія); ВОЛОДЧЕНКОВА Наталія Валеріївна – декан гірничо-металургійного факультету ТОВ «Технічний університет «Метінвест політехніка», кандидат технічних наук, доцент; ГОЛІНЬКО Василь Іванович – завідувач кафедри охорони праці та цивільної безпеки НТУ «ДП», доктор технічних наук, професор; ГОРНОСТАЙ Оріслава Богданівна – доцент кафедри промислової безпеки та охорони праці ЛДУБЖД, кандидат технічних наук, доцент; ІЛЬЧІШИЙ Ярослав Васильович – начальник науково-дослідного центру ЛДУБЖД, полковник служби цивільного захисту, кандидат педагогічних наук; МАРИЧ Володимир Михайлович – голова ради молодих вчених ЛДУБЖД, підполковник служби цивільного захисту, кандидат технічних наук, доцент; МЕНЬШИКОВА Ольга Володимирівна – заступник начальника факультету цивільного захисту ЛДУБЖД, полковник служби цивільного захисту, кандидат фізико-математичних наук, доцент МІРУС Олександр Львович – завідувач кафедри промислової безпеки та охорони праці ЛДУБЖД, кандидат хімічних наук, доцент; СТАНІСЛАВЧУК Оксана Володимирівна – доцент кафедри промислової безпеки та охорони праці ЛДУБЖД, кандидат технічних наук, доцент; РОМАНСЬКА Галина Ігорівна – викладач кафедри промислової безпеки та охорони праці ЛДУБЖД; ФЕДОРЧУК-МОРОЗ Валентина Іванівна – завідувач кафедри цивільної безпеки ЛНТУ, кандидат технічних наук, доцент; ФІРМАН Володимир Михайлович - професор кафедри безпеки життєдіяльності ЛНУ ім. І. Франка, кандидат технічних наук, доцент. ЧЕБЕРЯЧКО Сергій Іванович – професор кафедри охорони праці та цивільної безпеки НТУ «ДП», доктор технічних наук, професор; ЯВОРСЬКА Олена Олександрівна – директор Навчально-наукового інституту природокористування НТУ "ДП", доктор технічних наук, професор; ЯКОВЧУК Роман Святославович – начальник факультету цивільного захисту ЛДУБЖД, підполковник служби цивільного захисту, доктор технічних наук, доцент ЯРЕМКО Зіновій Михайлович – завідувач кафедри безпеки життєдіяльності ЛНУ ім. І. Франка, доктор хімічних наук, професор. РАДА КУРСАНТСЬКОГО ТА СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЛДУБЖД

ОРГАНІЗАТОРИ ВИДАВЕЦЬ Технічний редактор та відповідальний за друк АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: Контактні телефони:	Львівський державний університет безпеки життєдіяльності Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» Інститут модернізації змісту освіти МОН України Науково-виробничий журнал «Охорона праці» Львівський національний університет імені Івана Франка Національний університет «Львівська політехніка» Луцький національний технічний університет Львівський державний університет безпеки життєдіяльності Орислава ГОРНОСТАЙ Оксана СТАНІСЛАВЧУК ЛДУБЖД, вул. Клепарівська, 35, м. Львів, 79007 (032) 233-24-79, тел/факс 233-00-88
	Охорона праці: освіта і практика. Проблеми та перспективи розвитку охорони праці: Зб. наук. праць V Всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів та фахівців-практиків та XV Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів. – Львів: ЛДУБЖД, 2025. – 271 с. Збірник сформовано за науковими матеріалами V Всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів та фахівців-практиків «Охорона праці: освіта і практика» та XV Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів «Проблеми та перспективи розвитку охорони праці». Збірник містить матеріали таких тематичних секцій: Секція 1. „ОХОРОНА ПРАЦІ: ОСВІТА І ПРАКТИКА Перспективи розвитку напрямку “Охорона праці” в сфері освіти. Інтерактивні методи навчання при викладанні дисциплін за напрямом «Охорона праці». Формування ризик-орієнтованого мислення у здобувачів освіти та у працівників підприємств системи управління охороною праці. Оцінка ризиків. Практичний досвід з охорони праці на підприємствах. Секція 2. „ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОХОРОНИ ПРАЦІ ” Стан і перспективи удосконалення системи управління та нагляду за охороною праці і промисловою безпекою. Профілактика виробничого травматизму. Технології контролю і захисту від шкідливих і небезпечних виробничих та екологічних чинників. Забезпечення безпеки і гігієни праці у підрозділах силових та спеціальних структур. Новітні інформаційні технології як інструмент підвищення рівня промислової безпеки. Культура та психологія праці.
Здано в набір 01.06.2025. Ум. друк. арк. 16,9. Гарнітура Times New Roman. Друк: ЛДУБЖД вул. Клепарівська, 35, м. Львів, 79007. ldubzh.lviv@dsns.gov.ua	© ЛДУБЖД, 2025 За точність наведених фактів, економіко-статистичних та інших даних, а також за використання відомостей, що не рекомендовані до відкритої публікації, відповідальність несуть автори опублікованих матеріалів. При передруковуванні матеріалів посилання на збірник обов'язкове.

sults From Several Studies in Latvia. *Frontiers in Public Health*, 10, 833620. URL: <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.833620>.

4. Overcoming Language Barriers In Workplace Safety - iLingo. *iLingo*. URL: <https://www.ilingo2.com/overcoming-language-barriers-in-workplace-safety/>.

5. The employer must provide the 1910.1200 verbal training in a language that is comprehensible. | Occupational Safety and Health Administration. *Access Denied*. URL: <https://www.osha.gov/laws-regs/standardinterpretations/1988-04-10>.

УДК 811:331.4

МОВНА СТРАТЕГІЯ БЕЗПЕКИ: РИТОРИКА ОХОРОНИ ПРАЦІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

*Хлипавка Г. Г., доцент кафедри українознавства
та міжкультурної комунікації, канд. пед. наук*

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

У сучасних умовах повномасштабної війни в Україні комунікація в сфері охорони праці стає не просто регламентованою процедурою, а ключовим фактором, що безпосередньо впливає на виживання, безпеку і психологічну стабільність працівників. У надзвичайних обставинах, коли щодня існує реальна загроза життю, мова набуває функції рятівного інструменту в прямому значенні. Саме тому виникає потреба в розробці мовної стратегії безпеки — цілісної системи комунікацій, що базується на принципах точності, довіри, оперативності та підтримки. У цьому дослідженні проаналізуємо риторичні практики охорони праці в умовах воєнного стану та окреслимо основні мовні принципи, що дозволяють ефективно діяти в критичних ситуаціях.

Воєнний стан як середовище нової комунікативної етики.

Умови воєнного стану радикально змінюють контекст комунікації в усіх сферах життя, зокрема у сфері охорони праці. Вони вимагають негайної мобілізації не лише фізичних чи організаційних ресурсів, а й мовних стратегій, здатних забезпечити оперативне, чітке та достовірне інформування. У ситуаціях постійної загрози екстрена комунікація має бути максимально зрозумілою, прямою та недвозначною, щоб працівники могли швидко приймати правильні рішення та діяти відповідно до інструкцій. У цьому контексті особливого значення набуває вислів, поширений у комунікаціях Держпраці: *«Безпечні умови праці — обов'язок держави, роботодавця і право працівника, навіть під час війни»* [1]. Цей меседж чітко формулює відповідальність і водночас наголошує на непорушності права людини на безпеку незалежно від зовнішніх обставин. Отже, в умовах воєнного стану мова безпеки перестає бути формальністю чи елементом бюрократичного ритуалу — вона трансформується на справжній інструмент

виживання, який може як врятувати життя, так і в разі неефективності — поставити його під загрозу.

Елементи мовної стратегії безпеки.

Мовна стратегія безпеки в умовах війни має бути не лише змістовно наповненою, а й структурно досконалою. Одним із ключових її елементів є правильна побудова повідомлень. Йдеться про необхідність формулювання інформації у зрозумілому, доступному й однозначному форматі. В умовах обмеженого часу на реагування, складні формулювання чи бюрократичні фрази можуть призвести до дезорієнтації, паніки або помилок. Саме тому повідомлення мають бути структуровані за принципом: коротко, чітко, зрозуміло. Ще одним важливим аспектом є стиль та тональність комунікації. У риторичі охорони праці під час війни необхідно знайти баланс між офіційністю та емпатією. Надмірна жорсткість може викликати спротив, а надмірна м'якість — знецінення серйозності повідомлення. У цьому контексті доречно використовувати мову турботи та солідарності, але не відмовляючись від чітких вказівок і вимог. Також важливу роль відіграє візуалізація — інфографіка, піктограми, кольорові маркери тощо. В умовах війни багато людей перебувають у стані постійного стресу, тож візуальні засоби здатні пришвидшити сприйняття критично важливої інформації. Прикладом такої практики можуть бути плакати, підготовлені в межах інформаційної кампанії Держпраці, які супроводжувалися гаслом: *«Твоя безпека — у твоїх діях»* [3]. Таким чином, мовна стратегія безпеки в умовах воєнного стану має ґрунтуватися на принципах простоти, логічності, емоційної зрівноваженості та візуальної підтримки — лише в цьому разі вона виконає свою головну функцію: забезпечить захист людини в екстремальних умовах.

Риторичні цілі у воєнний період.

У період воєнного стану риторика охорони праці виконує не лише традиційну інформативну функцію, а й стає інструментом мобілізації, мотивації та психологічної стабілізації. Це зумовлено підвищеним рівнем тривожності, втоми та нестабільності, у яких перебуває більшість працівників. Відтак комунікація має виконувати три ключові завдання: інформувати, змобілізувати та заспокоїти. Передусім інформування — це основа будь-якої комунікації у сфері безпеки праці. У воєнних умовах ця функція набуває екстреного характеру: потрібно швидко та зрозуміло передавати інструкції щодо евакуації, дій під час тривоги, правил поведінки в умовах небезпеки. Ефективними є короткі повідомлення з чітким алгоритмом дій. Наступною ціллю є мобілізація, тобто активізація відповідальної поведінки. Для цього риторика використовує сильні емоційні образи, заклики, порівняння, які стимулюють до дії. Слогани на кшталт *«Один необережний крок — ціна надто висока»* або *«Дотримуйся правил — збережи життя»* апелюють до глибоких відчуттів страху, відповідальності та обов'язку.

Третя функція — заспокоєння. Це особливо важливо в умовах постійного стресу, коли люди перебувають у стані очікування загрози. Риторика безпеки має виконувати стабілізуючу роль, давати внутрішнє відчуття, що дотримання

інструкцій — це не лише обов'язок, а й правильна, ефективна поведінка. Саме в цьому контексті звучить цитата з комунікаційного кейсу U-LEAD: *«Риторика має не лише повідомляти, а й давати внутрішнє відчуття, що ти дієш правильно, коли дотримуєся інструкцій»* [2]. Отже, у воєнний період риторика охорони праці виконує тріаду функцій: вона повідомляє, закликає до відповідальності й водночас підтримує людину емоційно. Її мета — не лише передати інформацію, а й сформувати готовність до дії та довіру до інструкцій.

Сучасні виклики, зумовлені воєнним станом в Україні, актуалізують потребу в нових підходах до комунікації у сфері охорони праці. В умовах постійної небезпеки та психологічного напруження мова безпеки стає одним з ключових механізмів захисту життя і здоров'я працівників. Відтак, мовна стратегія охорони праці передбачає не лише інформувати, а й формувати довіру, забезпечувати відчуття захищеності та спонукати до відповідальної поведінки.

Ефективна риторика у цій сфері базується на трьох принципах: чіткості, емоційній врівноваженості та адаптивності. Вона має враховувати специфіку аудиторії, рівень тривожності та обставини, у яких перебуває людина. Особливої ваги набувають не лише вербальні повідомлення, а й візуальні елементи: інфографіка, піктограми, кольорові маркери, що підсилюють сприйняття та пришвидшують реагування. Під час війни риторика охорони праці набуває функції «соціального клею»: вона не лише регулює поведінку, а й підтримує працівника, дає йому відчуття значущості власних дій та причетності до спільної справи. Саме мова, що викликає довіру і мобілізує, стає тим чинником, що не лише підвищує ефективність охорони праці, а й допомагає вижити.

Список використаних джерел:

1. Державна служба України з питань праці. Україна відзначає Всесвітній день охорони праці в умовах війни [Електронний ресурс] // Офіційний вебсайт Держпраці. – 2023. URL: <https://dsp.gov.ua/main-news/ukraina-vidznachaie-vsесvitnii-den-okhorony-pratsi-v-umovakh-viiny/>.
2. За підтримки U-LEAD у 48-ми громадах створили плани комунікації змін [Електронний ресурс] // Громадський Простір. – 2023. URL: <https://www.prostir.ua/?news=za-pidtrymky-u-lead-u-48-my-hromadah-stvoryly-plany-komunikatsiji-zmin>.
3. Основні завдання служби охорони праці в умовах війни: деталі від Держпраці [Електронний ресурс] // Все про бухгалтерський облік. – 2023. – URL: <https://news.dtki.ua/labor/labor-relations/97148-osnovni-zavdannia-sluzbi-okhoroni-praci-v-umovakh-viiny-detali-vid-derzpraci>.
4. Сілюкова О. Комунікація під час війни — це про безпеку та надання населенню своєчасної інформації [Електронний ресурс] // Програма «U-LEAD з Європою». – 2023. URL: <https://u-lead.org.ua/news/405>.

<i>Станіславчук О.В., Зарицький Ігор</i> РОБОТИ НА ВАРТІ БЕЗПЕКИ: СИМБІОЗ ЛЮДИНИ ТА ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА РОБОЧОМУ МІСЦІ.....	24
---	----

<i>Шароватова О.П.</i> ЦИФРОВІ РІШЕННЯ В СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ БЕЗПЕКИ І СФЕРІ ОХОРОНИ ПРАЦІ.....	27
--	----

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН ЗА НАПРЯМОМ «ОХОРОНА ПРАЦІ»

<i>Романюк Є.О.</i> ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ВИКЛАДАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	30
--	----

<i>Рудинець М.В.</i> АДАПТИВНЕ НАВЧАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ПРАЦІ З ЕЛЕМЕН- ТАМИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	32
---	----

ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ

<i>Іванишин Наталія, Руденко Лариса</i> КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ПРОФЕСІЙНІЙ ІНШОМОВНІЙ ПІД- ГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ.....	34
---	----

<i>Кульчицька М.О.</i> ЕМПІРИЧНИЙ КОМЕНТАР ГУМАНІТАРІЯ ДО СУЧАСНХ ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ.....	35
---	----

<i>Саламін Н. А.</i> АНГЛІЙСЬКА МОВА ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОТРИМАННЯ МІЖНАРОД- НИХ СТАНДАРТІВ ОХОРОНИ ПРАЦІ.....	38
---	----

<i>Хлипавка Г. Г.</i> МОВНА СТРАТЕГІЯ БЕЗПЕКИ: РИТОРИКА ОХОРОНИ ПРАЦІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	41
---	----

ФОРМУВАННЯ РИЗИК–ОРІЄНТОВАНОГО МИСЛЕННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ТА У ПРАЦІВНИКІВ ПІДПРИЄМСТВ